

NIKU. Oppdragsrapport. nr.6/2011

B.f. 253. Kvinnherad. Rosendal
Baroniet
Befaring etter vannskade
Tilstandsbeskrivelse og anbefalte tiltak

Jon Brønne

Rosendal. Rom 115. Baronens soverom. Vannskade på sydveggenes veggtrekk over brystningen. Foto: J. Brønne. 3.1.2011.

Dato: 3.2.2011
Til: Baroniet Rosendal og Riksantikvaren
Fra: NIKU v/Malerikonservator/seniorforsker Jon Brønne
Emne: Befaring etter vannskade. Tilstand og anbefalte tiltak.

Oppdragsgiver: Baroniet Rosendal, v/Anne Grete Honerød
Topografisk nummer: B. f. 253
Prosjektnummer NIKU: 156.20270
Prosjektleder NIKU: Jon Brønne
Tidspunkt: Feltarbeid: 2. og 3.1.2011
 Rapportering: Januar 2011

Innholdsfortegnelse.

Bakgrunn.....	3
Restverdisikring.....	3
Generelle skadebeskrivelser.....	3
Skadebeskrivelse, eksteriør.....	4
Rom 118. Vinkjelleren.....	5
Rom 119. Borgstuen.....	6
Rom 213. Den Røde Sal.....	8
Rom 214. Grønnstuen.....	9
Rom 215. Baronens sovekammer.....	10
Rom 216. Gangen.....	12
Rom 217. Nystuen.....	14
Rom 218. Kott.....	16
Rom 219. Kott.....	17
Rom 220. Den Gule Sal.....	18
Rom 300. Loftet.....	19
Tiltak som ble gjennomført i forbindelse med befaringen.....	20
Bygningsmessige tiltak.....	20
Rom 118. Vinkjelleren.....	20
Rom 119. Borgstuen.....	20
Rom 121. Folkekjøkkenet.....	20
Rom 213. Den Røde Sal.....	20
Rom 214. Grønnstuen.....	20
Rom 215. Baronens soverom.....	20
Rom 216. Gangen.....	20
Rom 217. Nystuen.....	20
Rom 218. Kott.....	20
Rom 219. Kott.....	20
Rom 220. Den Gule Sal.....	21
Rom 300. Loftet.....	21
Tiltak på objekter og kunst.....	21
Fukt og klimamålinger.....	21
Møbler.....	22
Malerier, tegninger og grafikk.....	23
Malerarbeider.....	24
Sammenfatning og konklusjon.....	24
Vedlegg.....	25

Bakgrunn.

På grunn av en teknisk feil ved sprinkleranlegget, løste tre sprinklerhoder under loftets søndre takflate seg ut den 31.12.2010.¹ Ettersom vannet fra sprinklerhodene sto åpne i ca. 8-9 minutter før vannet ble slått av, var det forholdsvis store vannmengder som sprutet ut over loftsgulvet. Vannet trengte ned gjennom loftsgulvet, og forårsaket nedfukning og skader på flere rom i 1. og 2. etasje. På grunn av setninger i bjelkelagene inn mot pipestokkene, rant det meste av vannet bort til pipene og fulgte disse helt ned til 1. etasje.

NIKU, ved undertegnede ble ringt opp av direktør Anne Grete Honerød på Baroniet den 1.1.2011 og ble orientert om det som hadde skjedd. Det ble da gitt råd om hvilke tiltak som skulle utføres for å begrense skadene i størst mulig grad. Baroniet ønsket en snarlig befaring av undertegnede, for å kunne gi råd på stedet om videre tiltak og skadebegrensning.

Undertegnede kontaktet så avdelingsdirektør Unni Grønn hos Riksantikvaren og orienterte henne om saken. Grønn godkjente at NIKU ved undertegnede foretok befaringsen, ga råd på stedet og rapporterte til Baroniet og Riksantikvaren. Befaringen ble utført den 2. og 3. januar 2011. Hvis ikke annet er angitt, er alle beskrivelser av tilstand og skader slik det ble observert ved befaringsen. Alle fotografier er tatt av undertegnede. Bildene er vedlagt rapporten på en CD.

Restverdisikring.

Etter at vannskaden var oppdaget, utførte en rekke av Baroniets ansatte en meget god restverdisikring. Alt fritt vann ble fjernet meget raskt, og på alle malte og dekorerte flater ble vann og fukt fjernet ved hjelp av dabbing med absorberende materialer. Denne innsatsen har resultert i at skadene i stor grad ble begrenset.

Det ble også raskt satt inn avfuktere i alle rom, noe som har bidratt til at den generelle luftfuktigheten har blitt redusert, og derved fuktigheten i de nedfuktete områdene i konstruksjoner, overflater og objekter.

Generelle skadebeskrivelser.

Skadene som har oppstått, er som forventet etter denne typen påvirkning av vann. Skadene har blitt redusert på grunn av at det er lite eller ingen stubbloftsfill mellom gulvbord og takbord. Skadene har også blitt redusert på grunn av overskuddsfukt på alle veggflater, gulv og objekter ble fjernet umiddelbart. Ingen skader synes å være svært alvorlige eller uopprettelige.

¹ Se vedlagte rapport fra Reidar Nedrebø, Baroniet Rosendal.

Skadebeskrivelse, eksteriør.

Baroniet. Vestveggen. De mørkere feltene i kalken over store deler av veggen er de områdene som ble nedfuktet. Det rant fritt vann nedover veggen fra loftsgulvet, over murkronen og ut- og ned langs vegglivet. Ytterveggene i Baroniet er sannsynligvis utført i kistemur. Dette har i tillegg trolig forsterket nedfuktingen av selve veggkonstruksjonen.

Baroniet. Vestveggen. De mørkere feltene i kalken over store deler av veggen er de områdene som ble nedfuktet. Det rant fritt vann nedover veggen fra loftsgulvet, over murkronen og ut- og ned langs vegglivet.

Vannpåvirkningen på eksteriøret må følges opp og kontrolleres over tid, frem til det har blitt stabilt, varmt vær til sommeren. På grunn av senere frostpåvirkning kan nedfuktingen av murverket, kalkbehandlingen av overflatene og malingen på vinduene meget lett få senskader i form av at kalken sprekker opp og flaker av.

Skadebeskrivelser, de enkelte rom.

Rom 118. Vinkjelleren

Vannskader på den nyrestaurerte bæresøylen i krysshvelvet i vinkjelleren. Østsiden.

Vannskader på den nyrestaurerte bæresøylen i krysshvelvet i vinkjelleren. Sydsiden.

Vannskader på den nyrestaurerte bæresøylen i krysshvelvet i vinkjelleren. Vestsiden

Vannskader på den nyrestaurerte bæresøylen i krysshvelvet i vinkjelleren. Nordsiden.

På grunn av hvelvkonstruksjonen er dette rommet sammen med grua og bakerovnen i Folkekjøkkenet det rommet som har magasinert mest vann etter lekkasjen. Det vil trolig ta lang tid før hele konstruksjonen er gjennomtørr. Det er derfor viktig å være ekstra oppmerksom på senskader i hvelvkonstruksjonen og i gulvet i rommet over, rom 214 Grønnstuen.

Rom 119. Borgstuen

Skader på nordveggen. Kalklagene er kraftig misfarget av skitt og sot som vannet har tatt med seg ned fra bjelkelaget, og som har trukket inn i kalken.

Skader på nordveggen. Kalklagene er kraftig misfarget av skitt og sot som vannet har tatt med seg ned fra bjelkelaget, og som har trukket inn i kalken. Skjolder og misfarging i taket.

Skader på nordveggen. Kalklagene er kraftig misfarget av skitt og sot som vannet har tatt med seg ned fra bjelkelaget, og som har trukket inn i kalken. Jernovnen har fått nye rustskader. Den må demonteres, renses, overflatebehandles og monteres med ny kitting.

Skader på syd- og vestveggen. Kalklagene er kraftig misfarget av skitt og sot som vannet har tatt med seg ned fra bjelkelaget, og som har trukket inn i kalken. Gulvet langs sydveggen er nedfuktet, misfarget og bordene buler på grunn av fuktpåvirkning. Store deler av gulvet er dekket av et fint lag med fin sand, leire og humus som har fulgt med vannet fra stubbloftet.

Midlertidige tiltak, se avsnittet: Tiltak som ble gjennomført i forbindelse med befaringen.

Kalk og deler av pussen må fjernes på de misfargete områdene. Deler av pussen og kalkingen på veggene må fornyes. Hvis ikke de misfargete områdene fjernes, vil skjolder og mørke partier gradvis slå gjennom ny puss og kalking og misfarge de nye overflatene. Maling i tak og på takbjelker må fornyes. Gulvet må stå oppe til lufting i en lengre periode. Deretter renses, og behandles slik det er anbefalt i NIKUs rapport fra 2010.

Rom 121. Folkekjøkkenet

Skader på den nyrestaurerte gruen og bakerovnen. Kalklagene er kraftig misfarget av sot og skitt som har trukket inn i kalken.

Skader på den nyrestaurerte gruen og bakerovnen. Kalklagene er kraftig misfarget av sot og skitt som har trukket inn i kalken. Detalj.

Skadene i taket er omvendt av de øvrige skadene. Her har vannet vasket ut soten i og på takbord og bjelker, og dette har resultert i at tak og bjelker har fått lyse skjolder.

Skader på den nyrestaurerte gruen og bakerovnen. Kalklagene er kraftig misfarget av sot og skitt som har trukket inn i kalken. Detalj.

Kalk og deler av pussen må fjernes og fornyes på de misfargete områdene på vegger, grue og bakerovn. Hvis ikke de misfargete områdene fjernes, vil skjolder og mørke partier gradvis slå gjennom ny puss og kalking og misfarge de nye overflatene. Alle støpe- og smijernselementer i tilknytning til grua og bakerovnen må renses og rustbehandles. Det bør på sikt vurderes om sotlaget i tak og på takbjelker bør "retusjeres" med en nedtoning av de lyse partiene for å få den helhetlige virkningen taket hadde av nedsoting.

Rom 213. Den Røde Sal

Det var nedfukning under gesimsen, langs brannmuren og på gulvet på begge sider av kakkelovnen. Rester av leire, sand og fint støv ligger igjen på gulvet etter at vannet er tørket bort. Området var fremdeles fuktig.

Det var nedfukning under gesimsen, langs brannmuren og på gulvet på begge sider av kakkelovnen. Rester av leire, sand og fint støv ligger igjen på gulvet etter at vannet er tørket bort. Området var fremdeles fuktig.

Til venstre: Vestveggen syd for kakkelovnen. Området til høyre for pilen var nedfuktet. Takflaten og gesimsen må holdes under oppsikt i dette området på grunn av mulighet for nye skader.

Til Høyre: Vestveggen nord for kakkelovnen. Området til venstre for pilen var nedfuktet. Takflaten og gesimsen må holdes under oppsikt i dette området på grunn av mulighet for nye skader.

Baroniet har i ettertid opplyst om at en uke etter vannskaden piplet det fremdeles vann ut av veggen bak maleriet som henger på veggen på bildet nederst til høyre. Bildet ble fjernet like etter at NIKU var på befaring.

Rom 214. Grønnstuen

Området øst for dør 214/215 var fremdeles svært fuktig. Både listverk, brystning og gulv var gjennomfuktet. Rester av fritt vann sees som fuktskjolder på gulvet.

Nedfuktingen var ikke så omfattende på denne siden av døra. Selve døren hadde vært gjennomfuktet, men var på det nærmeste tørr igjen ved befaringen. Det var fremdeles fukt i dørgerikten, brystningen og brystningslisten.

Veggen mot rom 215, Baronens sovekammer. Hele denne veggen var nedfuktet. Størst vannpåvirkning var det i takets nordside, området rundt døra og i gulvet. Det er ikke synlige skader i gulvet, men det må ha vært nedfuktingen i gulv og stubbloftet, idet det er vesentlig vanninntrenging i hvelvkonstruksjonen i rommet under, Vinkjelleren.

Rom 215. Baronens sovekammer

Taket er trukket med strie som er pålimt papp. Pappen er malt med linoljemaling. Strie og papp har svullet og malingen har opp- og avskallinger. Skadene vil med stor sannsynlighet bli større etter at lerret og papp har tørket.

Skader i takets sydvestdel. Strie og papp har svullet og malingen har opp- og avskallinger. Skadene vil med stor sannsynlighet bli større etter at lerret og papp har tørket.

Det er skader i veggtrekk og dekormalingene. Både dekoren under taklisten og dekoren på brystningen har blitt utsatt for stor fuktpåvirkning. Det er stor sannsynlighet for ytterligere senskader på disse dekorerte elementene. I skapet til høyre i bildet var det oppbevart en mengde malerier. Maleriene var forsvarlig og forskriftsmessig pakket. Det hadde trengt vann inn i skapet. Alle bildene ble derfor tatt ut av skapet, pakket ut, og satt til sakte tørk i et av soverommene i 2. etasje.

Brannmuren til høyre i bildet var nedfuktet. Dekoren på brannmuren er en kopi, utført av NIKU i 2006-2007. Det er usikkert om denne dekoren har fått permanente skader etter fuktpåvirkningen. Dette vil først bli synlig når brannmuren er tørr.

Sydveggen. Store svelleskader i lerret, veggpapp og maling. Opphenget til maleriet på denne veggen var så solid festet, at maleriet først ble fjernet fra veggen etter at undertegnede hadde vært på befarings.

I mellomtiden ble det etablert lufting mellom maleriet og veggen ved hjelp av "avstandsklosser". Vegg, brystningslist og brystning var fremdeles kraftig nedfuktet.

Malt dekor fra 1836, som er den eldste som er bevart i rommet. Dekoren var kraftig nedfuktet. Dekoren må holdes under jevnlig oppsyn, for å kontrollere om det oppstår opp- eller avskallinger i malinglag eller dekor.

Sammen med rom 217, Nystuen, er det dette rommet som har fått de største vannskadene. Rommet var fullstendig nedfuktet. Tak, vegger, gulv og møbler har fått skader. Det er stor sannsynlighet for ytterligere senskader. Rommet bør derfor holdes under kontinuerlig oppsikt. Spesielt viktig er det hvis det oppdages opp- og avskallinger i de dekorerte elementene.

Rom 216. Gangen

Takets norddel inn mot rom 220, Gulsalen. Over hele gangen er det kun et enkelt bordtak, som også fungerer som loftsgulv. Takbordene er malt med limfarge med kritt som pigment. Bjelkene er malt med limfarge med mønje og sinober som pigment. Gulvet på loftet ble kraftig nedfuktet, men på grunn av at gulvbordene var pløyd, og at gulvet trutnet raskt ble skadene i den vannløselige malingen begrenset til en rekke vannskjolder, misfarget og løs maling.

Takets midtdel. Over hele gangen er det kun et enkelt bordtak, som også fungerer som loftsgulv. Takbordene er malt med limfarge med kritt som pigment. Bjelkene er malt med limfarge med mønje og sinober som pigment. Gulvet på loftet ble kraftig nedfuktet, men på grunn av at gulvbordene var pløyd, og at gulvet trutnet raskt ble skadene i den vannløselige malingen begrenset til en rekke vannskjolder, misfarget og løs maling.

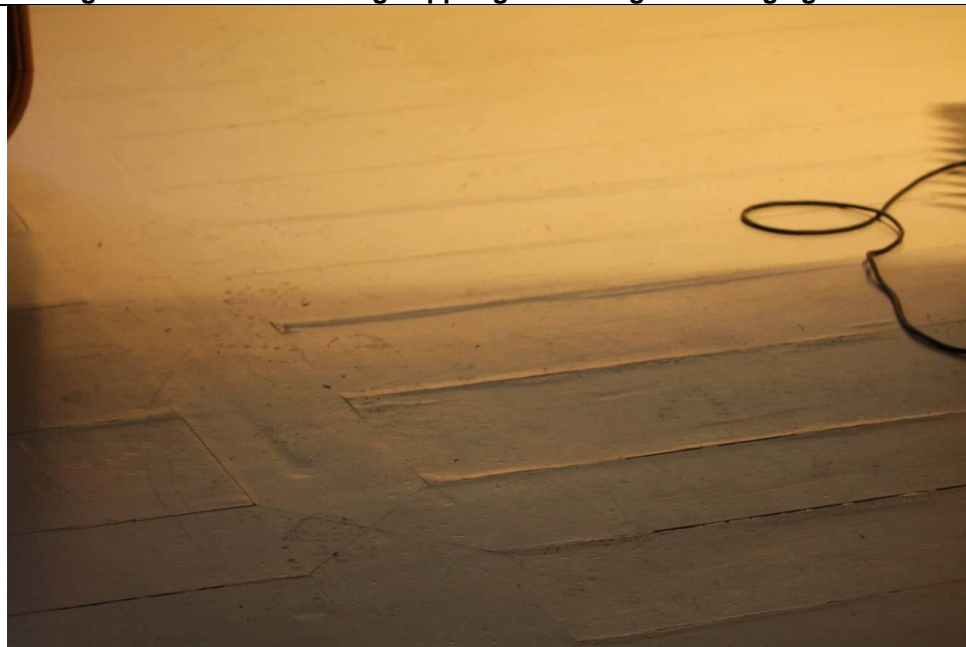
Vindusnisjen i vinduet ut mot borggården. Sideveggene i vindusnisjen ble restaurert i 2010, og ble da malt med pigmentert limfarge. På grunn av den høye fuktigheten i rommet etter vannlekkasjen, har den nye malingen fått skjemmende skjolder. (Sammenlign på stedet med sideveggene i vindusnisjene i rom 201, Gangen, som ble restaurert i 2006 og 2007.)

Rom 217. Nystuen

Sammen med rom 215, Baronens sovekammer, er det dette rommet som ha fått de største vannskadene. Rommet var fullstendig nedfuktet. Tak, vegger, gulv og møbler har fått skader. Det er stor sannsynlighet for ytterligere senskader. Rommet bør derfor holdes under kontinuerlig oppsikt.

Taket består av pløyde bord. Taket har tidligere vært malt med limfarge og linoljemaling. Siste oppmaling med linoljemaling er fra restaureringen av rommet i 2009/2010. På grunn av den store nedfuktingen er det til dels kraftige opp- og avskallinger i malinglagene.

Rommet har pløyde gulvbord som er lagt i tradisjonelt rokokkomønster, hvor gulvbordene møtes midt i gulvet i en spiss. Gulvet er malt med diverse lag med linolje og alkydmalinger. I tillegg er sprekke mellom gulvbordene kittet med linoljekitt eller sparkel. På grunn av den kraftige nedfuktingen har gulvbordene svullet kraftig. Dette har resultert i store skader i maling, og kitting. Det kan også ha oppstått skader i gulvbordenes ytterkanter (geitveden) hvor trevirket tidligere har vært angrepet av treborende insekter.

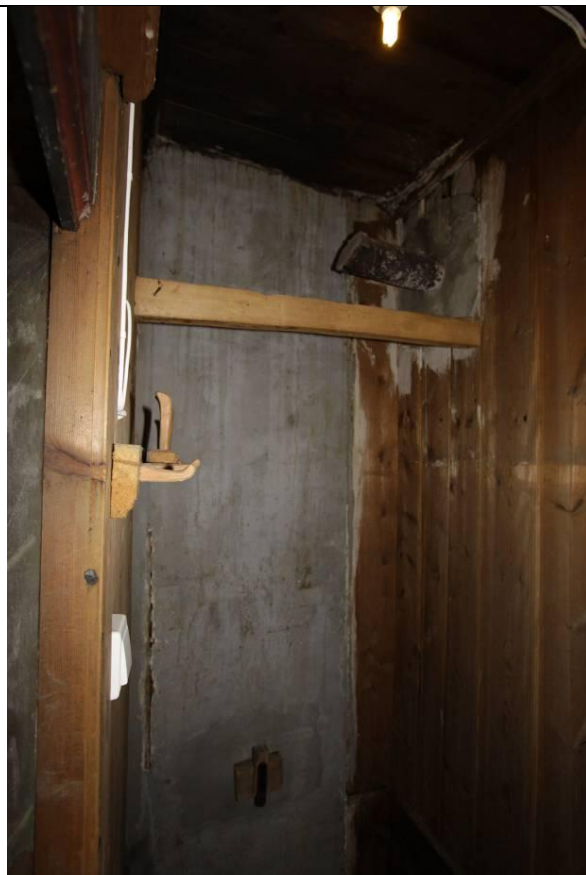

Veggene over brystningen er trukket med strie, pålimt veggpapp. Pappen var nymalt i 2009/2010 med limfarge. Ettersom limfarge er fullstendig vannløselig, er store deler av veggmalingen kraftig svekket, og det har i tillegg blitt en mengde skjolder og partier hvor limfargen er avslitt. Det er i tillegg store muligheter for senskader på veggtrekk og malingen på brystningene i dette rommet.

Rom 218. Kott

Sett mot vest. Rommet var fullstendig nedfuktet, med ca. 5 cm. vann på gulvet. Tak, vegger, pipeløp og gulv var fremdeles vått. Loftsrommet over kottet var fremdeles meget vått.

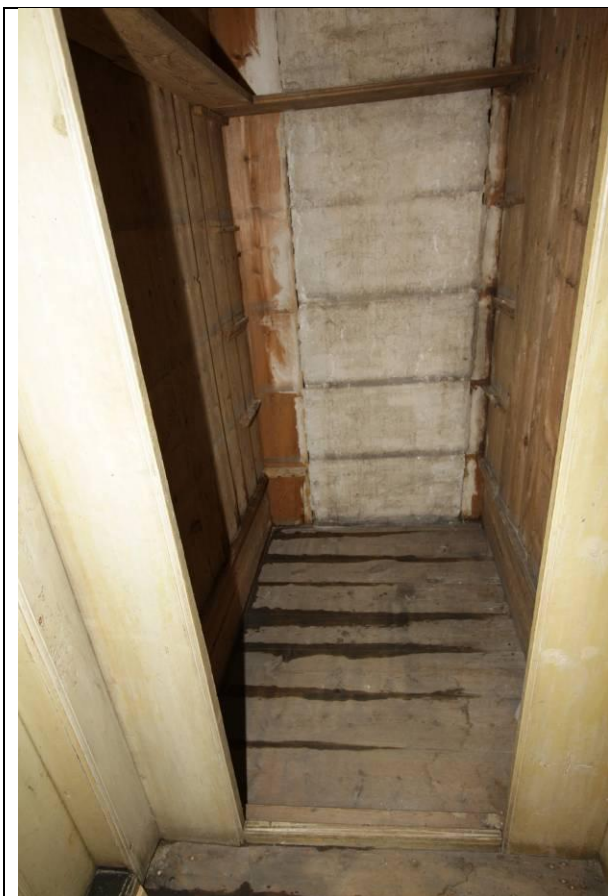
Sett mot vest. Pipeløpet. Rommet var fullstendig nedfuktet, med ca. 5 cm. vann på gulvet. Tak, vegger, pipeløp og gulv var fremdeles vått.

Gulvet og litt av nordveggen. Rommet var fullstendig nedfuktet, med ca. 5 cm. vann på gulvet. Tak, vegger, pipeløp og gulv var fremdeles vått. Sikringsskapet på nordveggen var fullt av vann.

Midlertidige tiltak, se avsnittet: Tiltak som ble gjennomført i forbindelse med befaringen.

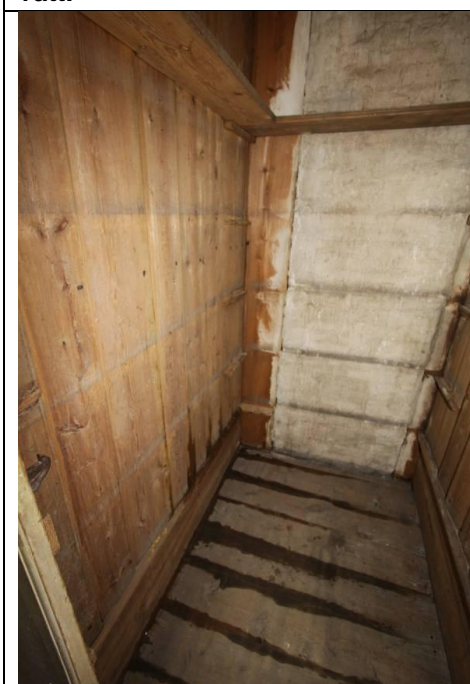
Rom 219. Kott

Sett mot øst. Rommet var fullstendig nedfuktet, med ca. 5 cm. vann på gulvet. Tak, vegger, pipeløp og gulv var fremdeles vått. Loftsrommet over kottet var fremdeles meget vått.

Sett mot øst. Pipeløpet. Rommet var fullstendig nedfuktet, med ca. 5 cm. vann på gulvet. Tak, vegger, pipeløp og gulv var fremdeles vått.

Sett mot øst. Rommet var fullstendig nedfuktet, med ca. 5 cm. vann på gulvet. Tak, vegger, pipeløp og gulv var fremdeles vått. Loftsrommet over kottet var fremdeles meget vått.

Midlertidige tiltak, se avsnittet: Tiltak som ble gjennomført i forbindelse med befaringen.

Rom 220. Den Gule Sal

Veggtrekk og brannmur på sydveggen ble nedfuktet ved lekkasjen. Det var fremdeles fuktig i dette området.

Vanngjennomtrengingen var over- og på begge sider av brannmuren. Det var nedfuktning på og under gesimsen, langs brannmuren og på gulvet på begge sider av kakkellovnen. Rester av leire, sand og fint støv ligger igjen på gulvet, på østsiden av ovnen etter at vannet er tørket bort. Området var fremdeles fuktig.

Rester av leire, sand og fint støv ligger igjen på gulvet, på østsiden av ovnen etter at vannet er tørket bort. Området var fremdeles fuktig.

Sydveggen med trukne, malte vegger og malt dekor på undersiden av gesimsen. Det var fremdeles høy fuktighet i området mellom de to røde pilene. Hele rommet ble konservert og restaurert i årene 2002 – 2004. Det er skader i den retusjerte malingen på gesimsen der hvor nedfuktningen var størst, mellom pilene. Videre er det stor sannsynlighet for at det kan bli senskader i den malte dekoren på undersiden av gesimsen. Marmoreringen på brannmuren ble utført som en kopi av den opprinnelige i 2002-2004. Brannmuren var også nedfuktet, men det er usikkert om den har fått skader. Sydveggen må holdes under oppsyn for å kontrollere om det oppstår opp- og avskallinger i malinglag eller malt dekor.

Rom 300. Loftet

Loftsgulvet ble åpnet langs vestfløyens østvegg, over rom 217 Nystuen, for å gi gjennomlufting i bjelkelaget.

Loftsgulvet ble åpnet langs vestfløyens østvegg, for å gi gjennomlufting i bjelkelaget. Bortsett fra litt rusk og rask var det ikke stubbloftsfill over rom 217 Nystuen.

Foto tatt fra vest møt øst inne mellom bjelkelaget. På begge sider sees opprinnelig bjelkelag i rom 217 Nystuen, med hvit limfarge med mønjedekor på nedre sidekanter. De sekundære takbordene i rom 217 har et lite lag med rusk og rask på overflaten. Dette ble fjernet ved støvsuging, for å oppnå raskere og jevnere tørk.

Loftsrommet sett mot vest. De tre sprinklerhodene i den skrå takflaten var det som løste ut. Gulvet er fremdeles helt gjennomfuktet i det området hvor nedfuktingen var størst, over rom 215 Baronens Soverom. På grunn av setninger rant vannet ned mot pipestokken, og fulgte denne nedover i etasjene. Det området som er nedfuktet på bildet hadde stubbloftsfill bestående for det meste av havre og halm. Denne ble fjernet den 4. og 5.1. 2011.

Midlertidige tiltak, se avsnittet: Tiltak som ble gjennomført i forbindelse med befaringen.

Tiltak som ble gjennomført i forbindelse med befaringen.

Bygningsmessige tiltak.

For å kontrollere restfuktighet, eventuelle skjulte skader og for å få fjernet stubbloftsfill som kunne holde på fuktighet, ble det 2. og 3. januar tatt åpninger i tak og gulv i flere rom.

Rom 118. Vinkjelleren

Ingen bygningsmessige tiltak.

Rom 119. Borgstuen

Rommet har synlige bjelker, med takbord/stubbloft mellom bjelkene. Diverse takbord ble fjernet for å kunne inspisere stubbloftet og for å kunne etablere gjennomlufting. Det var ikke stubbloftsfill i taket over Borgstuen, og det var god tørk på gang i taket.

Diverse gulvbord ble fjernet i det området som nylig var reparert og bøtt inn av Baroniets snekker. Innbøtingen var utført på grunn av at det ble oppdaget råte i deler av gulvbordene. Under dagens gulv ligger det to lag med gulv. Det eldste ligger rett på grunnen. Det ble ikke registrert nye skader i gulvbordene, verken i dagens gulv, eller i underliggende gulv. Gulvet blir stående åpent for lufting.

Rom 121. Folkekjøkkenet

Ingen bygningsmessige tiltak.

Rom 213. Den Røde Sal

Ingen bygningsmessige tiltak.

Rom 214. Grønnstuen

Ingen bygningsmessige tiltak.

Rom 215. Baronens soverom

Ingen bygningsmessige tiltak.

Rom 216. Gangen

Ingen bygningsmessige tiltak.

Rom 217. Nystuen

Ingen bygningsmessige tiltak.

Rom 218. Kott

Dette er ett av de to rommene som fikk de største vannmengdene. Vannet sto ca. 5 cm over gulvet. Flere gulvbord ble fjernet for å få tilgang til eventuell stubbloftsfill og for å etablere gjennomlufting. Det var ikke stubbloftsfill i dette området, men noe rusk og rask som lå mellom takbordene og gulvet. Stubbloftet ble støvsuget.

Rom 219. Kott

Dette er ett av de to rommene som fikk de største vannmengdene. Vannet sto ca. 5 cm over gulvet. Flere gulvbord ble fjernet for å få tilgang til eventuell stubbloftsfill og for å etablere gjennomlufting. Det var ikke stubbloftsfill i dette området, men noe rusk og rask som lå mellom takbordene og gulvet. Stubbloftet ble støvsuget.

Rom 220. Den Gule Sal

Ingen bygningsmessige tiltak.

Rom 300. Loftet

Diverse gulvbord ble fjernet for å få tilgang til eventuell stubbloftsfall og for å etablere gjennomlufting. De fleste gulvbordene på denne delen av loftet er opprinnelige takbord som er sekundært benyttet på loftet. De fleste av disse bordene har rester av maling og strekdekor, og ligger med dekorsiden opp. Det viste seg at over rom 216 gangen var det kun et enkelt bordgulv som også utgjorde takbordene i gangen.

Over rommene 217, 218, 219 og 220 var det både et undertak i rommene og bordgulv på loftet. Det var ikke stubbloftsfall i dette området, men noe rusk og rask som lå mellom takbordene og gulvet.

Over rom 215 var det både et undertak i rommene og bordgulv på loftet. Over dette rommet var det stubbloftsfall, som for det meste besto av havre og halm.

All stubbloftsfall over rom 215 ble fjernet og stubbloftet ble støvsuget. Videre ble det støvsuget i stubbloftene over rommene 217, 218 og 219.

Tiltak på objekter og kunst.

Se under: Møbler og Malerier, tegninger og grafikk.

Fukt og klimamålinger.

NIKU har tidligere målt klimaet gjennom et helt år i flere rom på Baroniet. Et av målepunktene var i rom 217, Nystuen. Ved befaringen hadde undertegnede med en Tiny Tag klimalogger som ble plassert på ovnen i rommet. Dette er på samme sted som klimaloggeren var plassert ved forrige måling.

Plassering av Tiny Tag
Klimalogger

Videre ble det ved hjelp av et protimeter (fuktmåler) målt fukt i treverk og lerret i alle rom hvor det hadde vært fukt eller vanninntrenging. Disse målingene ga gode indikasjoner på hvilke områder som hadde vært utsatt for størst fuktpåvirkning, og hvilke av disse områdene som fremdeles hadde for høy fukt i treverk og lerret.

Møbler.

Flere møbler og gjenstander har fått skader. Noen møbler har fått skader som skyldes at vann har rent direkte ned på overflatene. Andre finerte og malte møbler har blitt utsatt for så høy fuktighet at senskader ikke kan utelukkes. Det er viktig at de møblene som har blitt utsatt for direkte- eller indirekte fukt også tørkes sakte slik at muligheten for skader reduseres i størst mulig grad. Det er ikke uvanlig at malte og finerte møbler får skader en tid etter at de har tørket helt. De vanlige skadene er at finer og intarsia løsner og skaller opp, og at maling og dekor får sprekker og opp- og avskallinger. Det er derfor viktig at møblene holdes under oppsikt, slik at eventuelle senskader oppdages så tidlig som mulig. NIKU tilrår at alle møbler som har fått skader, behandles av profesjonelle møbelkonservatorer, eks. "Møbelverkstedet AS" i Oslo, eller møbelkonservator Niels Noer på Røros som begge har lang erfaring med denne typen skader.

Rom 215. Baronens soverom. To møbler som har fått direkte vannskader. I forgrunnen en finert kommode, og i bakgrunnen et finert og malt nattbord.

Rom 215. Baronens soverom. Bekroningen på himmelsengen. Finer og intarsia har fått vannskader.

Malerier, tegninger og grafikk.

Ettersom eventuelle skader på maleri-, tegninger og grafikksamlingen vil bli gjennomgått av malerikonservatorene fra Kulturhistorisk museum UiO, gjorde undertegnede bare en summarisk vurdering av maleriene for å kartlegge eventuelle alvorlige skader. De bildene som åpenbart hadde blitt utsatt for fukt eller som hadde hengt i nærheten av nedfuktete områder, ble tatt ned fra veggene og flyttet til et rom med lav temperatur og god luftsirkulasjon. Dette ble gjort for å hindre en rask opptørring, hvis maleriene var nedfuktet. Alle maleriene som var pakket inn og lagret inne i skapet i rom 215 Baronens soverom, ble pakket ut og flyttet til rom med lav temperatur. Det ble observert enkelte mindre skader på noen malerier i rom 220 Gulsalen. Disse bildene ble også tatt ned og flyttet ut av rommet.

Maleri, rom 220. Gulsalen. Sydveggen. På grunn av høy fuktighet, og muligens direkte kontakt med fritt vann, ser det ut til at deler av fernissen har fått matte partier. (Se rød pil)

Maleri, rom 220 Gulsalen. Sydveggen. På grunn av høy fuktighet, og direkte kontakt med fritt vann, har fernissen fått skader etter rennende vann. Dette sees som striper i fernissen. (Se rød pil) Det er også noen mindre avskallinger i malinglagene i nedre venstre hjørne. (Se blå pil)

Malerarbeider.

I flere av rommene må store deler av tak - og veggtrekkene, pappspenningene og de malte flatene fornyes. Arbeidet bør følge de anvisningene som er gitt i tidligere undersøkelsesrapporter og følge de anbefalte tiltakene som er nedfelt i disse rapportene. Det er svært viktig at dette arbeidet utføres av malere med dokumentert erfaring med denne typen arbeider. Arbeidet bør utføres i samråd med de malerikonservatorene som har utført undersøkelsene. Etter neste befaring bør det tas kontakt med malerfirma med nødvendig kompetanse. NIKU har blant annet meget gode erfaringer med malermester Magne Brattfoss AS for utførelse av denne typen arbeider.

Sammenfatning og konklusjon.

Alle skadene som har oppstått etter vannskaden den 31.12.2010 er opprettelige, og bør kunne være ferdig konservert og restaurert innen sesongåpningen i 2011. Unntaket er muligens de arbeidene som skal utføres utvendig på vestveggen. NIKU vil tilrå at det utføres en ny befaring i midten/slutten av mars. For å være sikker på at så mye som mulig av eventuelle senskader blir registrert, bør ikke befaringen utføres tidligere enn dette. Denne befaringen skal vurdere eventuelle senskader som har oppstått, og danne grunnlag for detaljerte forslag til tiltak i alle de berørte områdene. På grunnlag av den befaringen utarbeides det en rapport som danner grunnlag for de arbeidene som skal utføres i april/mai slik at så mye som mulig av re-restaureringen er ferdig til sesongåpningen i mai 2011.

Malerikonservator/seniorforsker

Jon Brønne

Vedlegg.**BARONIET ROSENDAL**

Rapport om vannlekkasje 31.12.10 / 01.01.11

Skade nr 25803

Tre sprinklerhoder på loftets vestfløy utløst ca kl 23.47 31.12.10
Se vedlagt hendelsesforløp.

1.Den Røde Sal:

Merker etter vann ved kakkellovn/dør inn til den Grønne Stue
Midlertidige tiltak: Tørket bort vann
Sjekket avfuktere og varmeovner.

2.Grønnestuen:

Vann på gulv ved ved dør mot Baronens kammer
Vann på dør mot Baronens kammer
Midlertidige tiltak :Tørket bort vann
Sjekket avfuktere og varmeovner.

3.Baronens kammer

Vann på alle malte flater og møbler.
Pappen på veggen svellet.
Midlertidige tiltak :Tørket bort vann etter instruksjon fra Jon Brenne- dytte ikke tørke.
Inn med flere avfukter, forsiktig bruk av varme-sakte oppvarming
Ut med alt sengtøy

4.Den Gule Sal

Vann på gulvet ved Fortunaovnen og på skatollet under Maleriet til Joacim Frich-ellers intet
Midlertidige tiltak: Tørket forsiktig bort vannet på skatollet.
Sjekket avfuktere og varmeovner.

5.Fruens værelse

Store fuktsakder i taket- avskalling av maling
Store fuktskader på veggene- avrenning av maling.

Mye vann på gulvet og veggpanel

Gulvet begynte å svulle.

Svært mye vann i kottene og i døren til sikringsskapet.

Midlertidige tiltak :Tørket bort vann etter instruksjon fra Jon Brenne- dytte ikke tørke.

Inn med flere avfukter, forsiktig bruk av varme-sakte oppvarming.

Vifte som sørget for luftsirkulasjon installert.

Fjernet møbler og malerier fra vegger og kott til det gule soverom som ble utstyrt med avfukter.

Fjernet alle konsertstolene til Gamlakjøkkenet.

6.Vinkjeller

Vannrenning langs nyrestaurert midtsøyle.Hvorfra ? Baronenes ?

Midlertidige tiltak : Avfukter- varmeovn

7.Borgstova

Vannrenning langs nyrestaurerte vegger.Vannrenning på kunstkataloger og div plakater.

Våt gammel ovn- rust.

Midlertidige tiltak : Avfukter-varmeovn

8.Gamlakjøkkenet

Vannrenning langs nyrestaurerte vegger og grue.Fuktsamling i bakerovnsisolasjon ?

Midlertidige tiltak: Avfukter- varmeovn- fyre i grua.

9.Loftet

Vannskader på loftes vestfløy-lagrede gjenstander av delvis museal og privat karakter.

Midlertidige tiltak :

Flyttet alt bort fra det våte området.

Lagt gjenstander til tørk.

Åpnet alle kartonger- hengt til tørk.

Installert byggtørkere / vifter

10. Gang ved Den Gule sal

Vanngjennomtrengning i tak.

Midlertidige tiltak :

Flyttet bort alle tegninger og trykk til Det Gule soverom som ble utstyrt med avfukter.

HENDELSESFORLØP

1.

31.12.10 kl 22.27

Tlf fra Nischaya alarmstasjon-22729000 lavt vanntrykk
Det viste seg å være brann i nabolaget -trykket gått ned i forbindelse
med slukkingsarbeidet ?

2.

31.12.10 kl 23.49

Tlf fra Kvinnherad Brannvesen v/ Torgils Våge til Baroniet Rosendal v/
brannvernleder Christine Dekke som henviste til Reidar Nedrebø da hun
var på Hovden.

3.

31.12.10 kl 23.53

Tlf fra Kvinnherad Brannvesen v/ Torgils Våge til Baroniet Rosendal
v/Reidar Nedrebø om brannutrykning til Slottet.

4.

31.12.10 kl 23.57

Reidar Nedrebø ankom slottet og møtte Kvinnherad Brannvesen v/ Lars
Johan Nes som allerede var på plass og hadde konstatert sprinklerfeil.
Stengte umiddelbart hovedkranen og åpnet tappeventilen. Stoppet
samtidig kompressoren.
Resette alarmstasjonen.

5.

01.01.11 kl 12.28

Tekstmelding til vaktmester Helge Løyning om hendingen.

6.

01.01.11 kl 12.43

Tlf fra Helge Løyning.Ba han rykke ut og ta med assistanse om han
hadde behov for dette.

7.

01.01.11 kl 19.04

Tlf fra Christine Dekke om lekkasjen.

8.

01.01.11 kl 19.15- 02.01.11 kl 01.00

Full innsats på slottet med restverdisikring og fjerning av vann, utplassering av avfuktere , ovner mm:

Vaktmester Helge Løyning, brannvernleder Christine Dekke (ankommet ens ærend fra Hovden), direktør Anne Grete Honerød, leder for økonomi-og utvikling Reidar Nedrebø, Sølvi Steinsletten, Ingebjørg Kjærevik, Stian Våge Welde og Kathinka H.Nedrebø.

9.

01.01.11 kl 19.47 (ca)

Tlf fra Anne Grete til førstekonservator Jon Brenne hos NIKU som instruerte oss i tørkemetoder.

10.

01.01.11 kl 19.47

Tlf fra Reidar Nedrebø til if

Innmelding av skaden som fikk nr 25803.

11.

01.01.11 kl 20.05

Tlf fra if til Reidar Nedrebø med varsel om at de ville sende ut firmaet Polygon (?) fra Haugesund for å se på skadene og gi oss råd om videre tiltak.

12.

01.01.11 kl 20.19

Tlf fra Polygon(?) 91602967 vedr reiserute.

13.

02.01.11 kl 00.00- 00.20

Arbeiderne sendt hjem

13.

02.01.11 kl 01.00 (ca)

Ankomst Polygon- gjennomgang av bygningen. Råd for morgondagen ble gitt.

14.

02.01.11 kl 07.46

Sms til Vaktmester Helge Løyning og brannvernleder Christine Dekke
hvor rådene ble viderefremidlet.

BARONIET ROSENDAL

Postboks 235, 5486 Rosendal

Telefon 53 48 29 99 * Fax 53 48 29 98

www.baroniet.no * info@baroniet.no

Bankgiro 3460.07.51753 * Org.nr. 970 472 290 MVA